
SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET ÅLIDBERGET I NORDMALINGS KOMMUN

Foto: Andreas Garpebring/Länsstyrelsen

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställande och skötsel av reservatet är att bevara ett område med naturskog och dess biologiska mångfald i gynnsamt tillstånd genom att skydda och återställa värdefulla naturmiljöer. Naturskogsstrukturer som död ved, gamla träd och god skiktning skall bibehållas, utvecklas och återskapas. Reservatet ska dessutom kunna nyttjas för rörligt friluftsliv, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

Namn	Ålidberget
Nummer	2402176
Natura 2000	Berör Lögdeälven, SE0810433
Kommun	Nordmaling
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Ca 6 km väster om Nordmaling, ekokarta 20J 1f, mittkoordinat: 1677041, 7056632
Naturgeografisk region	29 A: Kustslätter och dalar med finsediment kring Norra Bottenviken
Gräns	Se bifogad karta
Markägare	Enskilda
Fastigheter	Lögdeå 1:2, 1:4, 1:5, 1:6, 2:23, 2:56, 5:2, 5:3, 7:3, 7:14, 20:1, Mo 2:13, 2:15, 2:18, 2:22, 2:33, 2:34
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	69,2 ha
Skyddad produktiv skog	52,8 ha

Naturtypsindelning ¹		Areal (ha)
Tallskog	-hällmarkstallskog av lav-typ (2.1.1.1)	9,9 ha
	-tallskog av lingonris-typ (2.1.1.4)	7,8 ha
Granskog	-granskog av blåbärsris-typ (2.1.2.1)	8,4 ha
	-granskog av lågormbunks-typ (2.1.2.2)	4,4 ha
	-granskog av lågörts-typ (2.1.2.4)	12,1 ha
	-granskog av högörts-typ (2.1.2.6)	0,9 ha
Triviallövskog	-gråalskog (2.2.4.1)	8,3 ha
	-sumpalskog av ört-typ (2.2.4.3)	6,5 ha
Blandskog	-blandskog av ört-typ (2.3.1.3)	2,5 ha
	-blandskog i igenväxningssuccession (2.3.2.1)	1,9 ha
Sötvatten	-sötvattensvegetation i rinnande vatten av	
	igelknopp-nate-typ (6.6.2.2)	6,5 ha

¹Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994*, se bilaga 1.

Naturtypsindelning ²		Areal (ha)
Skog	-västlig taiga (9010)	28,2 ha
	-närringsrik granskog (9050)	19,8 ha
	-svämlövskog (91E0)	10,5 ha
	-övrig skogsmark (9900)	4,2 ha
Sötvatten	-naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ (3210)	6,5 ha

²Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, se bilaga 2.

Ålidberget ligger ca 6 km nordväst om Lögdeå och ca 10 km från havet i Nordmalingsfjärden. Området inkluderar Ålidbergets övre delar, bergets östsluttningar ner till Lögdeälven samt sedimentområden, branta nipor och raviner på ömse sidor om älven. Toppen av berget ligger ca 140 meter över havet och erbjuder fin utsikt över Lögdeälvens nedre delar och Nordmalingsfjärden. Lögdeälven, som har ett flackt meanderlopp genom området, ligger knappt 10 meter över havsytan.

Berggrunden inom reservatet består i huvudsak av fin- till medelkornig granit och granodiorit. I den södra delen av reservatet förekommer diorit samt ett smalt östvästligt stråk med sur och basisk metavulkanit. Dessa bergarter är vanligen motståndskraftiga mot erosion. Det låglänta området kring Lögdeälven är ett resultat av rörelser i jordskorpan som skapat en spröd söndersprucken berggrund som inlandsisen haft lättare att bearbeta än omgivande opåverkad berggrund. Nedre delen av Ålidbergets östsluttning täcks av finjordrika moräner och svallavlagringar. Successivt märks svallningen allt mer högre upp i sluttningen. Bergets övre delar domineras av hållmarker och mindre klapperstensfält med insprängda moränsankor med produktiv skog. Delvis är terrängen mycket dramatisk med stora block, bergsstup och smala, 4-5 meter djupa, sprickdalar.

På de flacka sedimentplanen längs älven växer grovstammig gråalskog. Till stor del är den uppväxt på före detta slåtteraningar. Bitvis finns mycket stort inslag av lövträd som hägg, rönn och sälg. Tidvis svämmas markerna över under högvattenperioder och permanenta fuktdråg och sänkor med lövsumpskog förekommer närmast älven. Området har en örtrik markflora som domineras av högötsarter som strutbräken, älggräs och strätta. Skogen är i stort sett helt oskött och det finns gott om både stående och liggande döda lövträd i olika nedbrytningsfaser. De översta delarna av slåtteraningarna ligger på torrare marker och här har brukandet av marken fortgått under längre tid. Mindre delar av dessa räningsmarker är i tidigare igenväxningsstadiet med en del grov gran och björk utmed dikeskanterna.

I de branta älvniporna ovanför slåtteraningarna tar en grovstammig och högvuxen barrblandskog vid. Skogen är på drygt 100 år med stort inslag av grova lövträd. Markvegetationen är mestadels frodig och örtdominerad med stort inslag av lågormbunkar i fältskiktet och gott om kranshakmossa i bottenkiktet. Flera välutbildade raviner skär djupt in i niporna. I ravinbottnarna dominerar en mycket frodig högötsvegetation och det förekommer rikligt med grova lövträd längs ravinkanterna.

Intill vägen i södra delen av reservatet finns ett område med högproduktiv, talldominerad skog på sandsediment. Området är till stor del tvåskiktat med viss underväxt av yngre gran. Enstaka tallöverståndare på uppemot 200 år förekommer.

I nedre delen av östslutningen på Ålidberget växer en grov och högstammig grannaturskog. I landskapet finns flera flacka raviner. Delar av området är blockrikt med flera ursvallade blockområden och gott om större lavklädda stenbumlingar. I skogen finns stort inslag av grov asp, gråal, björk och sälg. Över hela slutningen finns spridda lågor och stående döda träd, både av gran och av löv och i vissa partier är det mycket gott om gran- och tallågor i olika dimensioner och nedbrytningsklasser. Merparten av den döda veden är dock relativt färsk. Det finns inslag av spridda grova tallar som är ca 150 till 200 år gamla och har grova, vridna grenar och antydning till tillplattade kronor. Hela området är mycket hänglavsrikt och många av träden är helt draperade i garn- och skägglavar. Längre upp i slutningen avtar skogens produktivitet och skogen blir mer tätvuxen och klenstammig. Bitvis finns även här inslag av asp och sälg samt spridda, oftast klena, tallöverståndare, som är ca 150-200 år gamla. Mot toppen av berget övergår barrblandskogen i en mycket vacker, gles hällmarkstallskog på 150 till 200 år och åtskilliga tallar är mellan 200-300 år gamla. Skogen är tydligt brandpräglad och det finns ganska gott om brända stubbar efter tidigare bränder. Det finns också dungar med gammal senvuxen asp. Delvis är skogen här urskogsartad, särskilt i den södra delen.

Genom hela reservatet rinner Lögdeälven som är en av landets mest opåverkade skogsälvar. Inom reservatet har älven ett slingrande lopp med mestadels lugnflytande strömpartier. I Lögdeälven finns mycket skyddsvärda bestånd av flodpärlmussla, lax och öring.

Ålidbergets skogar har i liten utsträckning påverkats av modernt skogsbruk, vilket gör området gynnsamt för många växter, svampar och djur som är beroende av miljöer med skoglig kontinuitet. Inom området har följande rödlistade arter och signalarter påträffats (hotkategori inom parentes): gulporing (NT), kötticka, talticka, ullticka, lunglav (NT), njurlavar, stiftgelélav (NT), violettgrå tagellav (NT), kranshakmossa, rosmossa, ormbär, strutbräken, svart trolldruva, järpe, sparvuggla och tretåig hackspett (VU). Inom den del av Lögdeälven som ligger inom reservatet förekommer ett bestånd med flodpärlmussla (VU).

Uppå på hällmarksområdet på Ålidberget finns sju stenlagda gropar som vid Skogsstyrelsens kulturminnesinventering bedömts utgöra rester av gamla bosättningar. Längs med hela Lögdeälven finns spår av tidigare generationers brukande av området. De våta raningsmarkerna närmast älven har nyttjats för slåtter och på två platser finns igenväxande odlingsmark på hårdbacke. Ett par gamla förfallna lador finns i anslutning till slåtteraningarna. Rester av gamla gårdsgårdar och taggtrådsstängsel visar på att skogen i nipbranterna troligen har nyttjats för skogsbete långt fram i tiden. I reservatets skogar finns en del spår av äldre tiders skogsbruk i form av gamla stubbar med spår av manuella avverkningsmetoder.

Ålidberget är främst ett lokalt friluftsområde och används för jakt, svamp- och bärplockning. Lögdeälvsleden passerar genom reservatet intill Lögdeälvens västra

strand och utnyttjas frekvent av sportfiskare och naturintresserade vandrare i området.

Natura 2000

Reservatet berörs av Lögdeälven som ingår i Natura 2000, den Europeiska Unionens nätverk av skyddade områden, (Natura 2000-id SE0810433). De naturtyper (livsmiljöer) som enligt EG:s habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43 EEG) förekommer inom reservatet är *Naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ* (3210). Följande arter som finns upptagna i habitatdirektivet ska värnas inom området: Flodpärlmussla (*Margaritifera margaritifera*).

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i tre skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området samt den skötsel som ska genomföras inom respektive naturtyp (bilaga 3). För varje skötselområde redovisas ett antal mätbara bevarandemål. Skötselområdets bevarandetillstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, skog med fri utveckling, areal 52,3 ha

Skötselområdet består av hållmarkstallskogar, blåbärsgranskogar, örtrika gran- och blandskogar samt sandtallskogar på frisk till fuktig mark. Merparten av området utgörs redan i dag av olikåldriga bestånd med gott om död ved och gamla träd (bilaga 2, delområde 1 och 2). Mindre delar utgörs av kraftigt påverkade skogar samt nedlagd odlingsmark i igenväxningsfas (bilaga 2, delområde 4). Skötselområdets skogar ska lämnas för fri utveckling, vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturskog uppgår till 52,3 ha
- volymen död ved i de produktiva skogsbestånden uppgår till minst 30 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd
- volymen död ved i hållmarkstallskogen uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

3.2 Skötselområde 2, lövdominerade skogar, areal 10,5 ha

Skötselområdet består av gråalsdominerade skogar på frisk - blöt mark intill Lögdeälvens strand. Området utgörs redan i dag av olikåldriga bestånd med gott om död ved och grova lövträd (bilaga 2, delområde 3). Skötselområdets skogar ska i huvudsak lämnas för fri utveckling, vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svam-

pars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Skötselområdets skogar är påverkade av Lögdeälvens naturliga fluktuationer där processer som isskavning och översvämningar förhindrar att skogen övergår i en barrskogsfas. Om dessa naturliga processer ej visar sig tillräckliga för att förhindra omfattande graninväxningen ska selektiv avverkning av gran ske i området.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen lövdominerad naturskog uppgår till 10,5 ha
- volymen död ved i uppgår till minst 30 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd
- graninslaget i området ej överstiger 20 % av det totala virkesförrådet

Skötselåtgärder

Vid behov selektiv avverkning av gran där de avverkade träden lämnas kvar inom skötselområdet. I övrigt ska frånvaro av mänskliga ingrepp råda.

3.3 Skötselområde 3, naturliga större vattendrag med fri utveckling, areal 6,5 ha

Området består av vattendraget Lögdeälven. Inom reservatet har älven ett slingrande lopp med mestadels lugnflytande strömpartier. Vattendraget ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör denna naturtyp till.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturliga större vattendrag uppgår till 6,5 ha
- naturliga vattenfluktuationer tillåts råda
- vattenkvaliteten avseende pH och färgtal bedöms opåverkad eller måttligt påverkad
- flodpärlmussla – minst 20% av populationen utgörs av individer mindre än 5 cm och musslor mindre än 2 cm förekommer

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

4. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Besöksfrekvensen till Ålidberget bedöms få måttlig omfattning och bedöms inte komma att äventyra områdets naturvärden. Lögdeälvsleden passerar genom reservatet intill Lögdeälvens västra strand. Inga ytterligare anläggningar för att stimulera ett ökat nyttjande av området planeras i nuläget.

4.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Nyttjandet av området som utflyktsmål ska främjas genom att en mindre parkeringsplats anläggs i anslutning till den traktorväg som leder ner till Lögdeälvsleden i reservatets norra del. Parkeringsplatsen får fungera som naturlig entré till reservatet. En informationsskylt med karta över reservatet ska sättas upp vid entrén. Ytterligare reservatsskyltar sätts upp där vägar och stigar skär eller tangerar reservatets gränser. Placeringar av anläggningarna redovisas på kartan i bilaga 4.

Mål

- Det ska finnas en tydlig entré till reservatet
- Det ska finnas en mindre P-plats vid entrén
- Det ska finnas väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av naturmiljön i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta

Skötselåtgärder

- Anläggning av P-plats och entré.
- Montering av informationsskyltar.

5. Övriga anläggningar

Inga övriga anläggningar finns inom reservatet.

6. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande jaktlagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Fiske får bedrivas enligt de stadgar och regler som upprättats av Mo-Lögdeå fiskevårdsområde.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Förstärkning av P-plats	Se bilaga 4	2
Montering av informations-skyltar (3 stycken)	Se bilaga 4	1

9. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske årligen. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra underlag för eventuell revidering av skötselplanen.

9.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Kostnaderna för åtgärderna ska även noteras.

9.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden (se bilaga 3) och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:

1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden för naturvärden
4. Anläggningar för friluftsliv